

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 11Co/27/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6623203007
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 05. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jozef Zlocha
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2024:6623203007.1

Uznesenie

Krajský súd v Banskej Bystrici, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jozefa Zlochu a sudkyň JUDr. Renáty Deákovej a JUDr. Danice Kočičkovej ako členiek senátu, v spore žalobcu: A. B., nar. XX. XXXXX XXXX, trvale bytom C. D. XXXX/XX, E., zast. Mgr. Ivanom Bugrim, advokátom so sídlom Námestie SNP 23, Zvolen, proti žalovanému: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, IČO: 00 151 866, so sídlom Pribinova 2, Bratislava, o náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 6.201,36 Eur, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Lučenec č.k. 16C/53/2023-247 zo dňa 20. decembra 2023, takto

rozhodol:

Rozsudok okresného súdu z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie a rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Lučenec (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom 16C/53/2023-247 zo dňa 20. decembra 2023 (ďalej len „napadnutý rozsudok“ alebo „napadnuté rozhodnutie“) uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 6.201,36 Eur v lehote 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia (prvá výroková veta) a rozhodol o povinnosti žalovaného nahradiť žalobcovi trovy konania v rozsahu 100 % v lehote 3 dní od právoplatnosti uznesenia súdu o ich výške (druhá výroková veta).

1.1 Z odôvodnenia napadnutého rozsudku vyplýva, že predmetom sporu je nárok žalobcu ako príslušníka hasičského a záchranného zboru na náhradu nemajetkovej ujmy v dôsledku nesprávnej transpozície smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/88/ES zo dňa 4.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej len „smernica č. 2003/88/ES“) do vnútroštátneho právneho poriadku Slovenskej republiky. Žalobca v rámci prostriedkov procesného útoku argumentoval, že služobný čas príslušníka Hasičského a záchranného zboru je rozvrhnutý nerovnomerne; pracovná zmena pozostáva z výkonu štátnej služby, na ktorú nadväzuje služobná pohotovosť, ktorá sa do pracovného času nezapočítava; v rámci jednej pracovnej zmeny žalobca odpracuje 24 hodín; ak je počas pracovnej pohotovosti žalobca povolaný na výjazd, mení sa služobná pohotovosť na prácu nadčas. Konštatoval, že v zmysle čl. 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES nesmie pracovný čas presiahnuť 48 hodín v rámci 7 dní; podľa čl. 2 ods.1 smernice a judikatúry Súdneho dvora Európskej únie je služobná pohotovosť na pracovisku považovaná za pracovný čas. Tým, že zákon č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore (ďalej len „zákon č. 315/2001 Z.z.“ alebo „zákon o Hasičskom a záchrannom zbore“) pracovnú pohotovosť nezaráta do pracovného času, je daný rozpor medzi vnútroštátnym právom a právom Európskej únie; ak by žalovaný transponoval smernicu správne, nedochádzalo by k porušeniu práv žalobcu a ani k strate odpočinku. Žalobca pri určení výšky nemajetkovej ujmy analogicky vychádzal z ustanovenia § 122 ods.2 písm.a) zákona č. 315/2001 Z.z.; za primeranú náhradu považoval rozdiel medzi peňažnou náhradou za určenú služobnú pohotovosť a nariadenú služobnú pohotovosť za každú jednu odpracovanú hodinu služobnej pohotovosti za žalované obdobie.

1.2 Žalovaný, poukazujúc na čl. 2 ods.2 smernice č. 89/381/EHS, mal v rámci procesnej obrany za to, že ustanovenia smernice č. 2003/88/ES sa na príslušníkov hasičského a záchranného zboru nevzťahujú; namietol svoju pasívnu vecnú legitimitáciu v spore ako aj spôsob výpočtu priemerného týždenného pracovného času, poukázal na 4 mesačné referenčné obdobie; žalovanému nebolo zrejmé, ako mohla žalobcovi vzniknúť škoda, keď za služobnú (neaktívnu) pohotovosť je žalobca odmeňovaný. Spôsob výpočtu náhrady škody žalobcom označil za máťuci, predstavujúci skôr mzdový nárok. Náhradu uplatnenej nemajetkovej ujmy považoval za neprimeranú; konštatoval aj, že posúdenie referenčných období je potrebné vnímať v súvislosti s pandémiou COVID-19; vzniesol námietku premlčania uplatneného nároku a námietku miestnej nepríslušnosti.

1.3 Súd prvej inštancie po predbežnom prejednaní sporu nepovažoval za sporné, že žalobca je od 3.9.2001 príslušníkom Hasičského a záchranného zboru (ďalej aj „HaZZ“) s nerovnomerne rozvrhnutým pracovným časom; do konca roku 2021 mal pracovné zmeny rozvrhnuté na 17 hodín výkonu služby a 7 hodín určenej služobnej pohotovosti, od januára 2022 sú tieto rozvrhnuté na 16 hodín výkonu služby a 8 hodín služobnej pohotovosti; žalobca sa v rámci jednej zmeny nachádza v mieste výkonu služby minimálne 24 hodín.

1.4 Okresný súd vykonal dokazovanie listinami a výsluchom žalobcu na pojednávaní. Na základe zisteného skutkového stavu ustálil, že žalobca nastúpil do služby ešte pred nadobudnutím účinnosti smernice dňa 2.8.2004; odo dňa nadobudnutia účinnosti smernice mal žalobca vykonávať službu v rámci 6 mesačného referenčného obdobia upraveného v § 86 ods.1 zákona č. 315/2001 Z.z.; podľa názoru okresného súdu sa tak referenčné obdobie u žalobcu aplikuje od 2.8. – 2.2. a od 2.2. – 2.8.. Súd prvej inštancie pri výpočte vychádzal zo súčtu fondu pracovného času na mesiac a doby strávenej pohotovosťou na pracovisku z výplatných pásov; v konkrétnostiach uviedol, že na referenčné obdobie od 2.8.2020 – 2.2.2021 dopadalo priemerne 26,29 týždňa a žalobca odslúžil 1364 hodín, čo bolo v priemere na týždeň 51,88 hod.; za dané obdobie v každom týždni odslúžil 3,88 hod. nad 48 hodín, čo spolu predstavovalo 102,01 hod. (3,88 x 26,29). Súd prvej inštancie takýmto výpočtom určil počet odslúžených hodín za celé žalované obdobie na 296,15 hodín, ktoré vydělil 24 hodinami a ustálil, že žalobca navyše odslúžil 12,34 dňa, teda 13 dní. Žalobca nepreukázal, že za prvé referenčné obdobie (2.2.2020-2.8.2020) a posledné referenčné obdobie od 2.2.2023 do 2.8.2023 by slúžil nad stanovený limit. Okresný súd na základe uvedeného nepovažoval priemerné vyčíslenie hodín za celé žalované obdobie bez zohľadnenia referenčného obdobia za správne; rovnako za nesprávne označil postup žalobcu, ktorý výšku nemajetkovej ujmy odvíjal od celkového počtu odslúžených hodín pracovnej pohotovosti za celé obdobie; uvedené však podľa názoru súdu prvej inštancie nezodpovedalo hypotéze čl. 6 písm.b) smernice, ktorý stanovuje limit v priemere 48 hodín v rámci 7 dní príslušného referenčného obdobia.

1.5 Predmetom sporu bolo posúdenie zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú porušením práva Európskej únie, konkrétne v dôsledku nesprávnej implementácie smernice do právneho poriadku Slovenskej republiky. Súd prvej inštancie, vychádzajúc zo záverov rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie C-368/07 vo veci Komisia vs. Taliansko, konštatoval, že členské štáty sú povinné prijať všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie plného účinku smernice v súlade s cieľom, ktorý smernica sleduje. Ak je vnútroštátne právo v rozpore so smernicou, má smernica prednosť (C-106/77 vo veci Simmenthal). Uviedol aj, že štát nesie zodpovednosť za škodu v dôsledku porušenia práva Európskej únie (C-46 až 48/93); členské štáty sú preto povinné nahradiť fyzickým a právnickým osobám škodu spôsobenú porušením únieového práva (C-231 až 233/06). Na základe uvedeného potom okresný súd dospel k záveru, že žalovaný ako štát je pasívne vecne legitimovaný za porušenie práva Európskej únie tvrdenou nesprávnou transpozíciou smernice, čo priamo definuje aj judikatúra Súdneho dvora Európskej únie. Za správne považoval okresný súd aj žalobcom označený orgán, ktorý koná v mene štátu; na rozdiel od doterajšej judikatúry v obdobných veciach bol však toho názoru, že na predmetný vzťah je potrebné primerane aplikovať zákon č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti štátu za škodu pri výkone verejnej moci (ďalej len zákon č. 514/2003 Z.z.); v tejto súvislosti aplikoval jeho ustanovenie § 4 ods.1 písm.e), v zmysle ktorého koná za štát ministerstvo v prípade škody vzniknutej nesprávnou transpozíciou smernice v oblasti štátnej správy, ktorá patrí do pôsobnosti tohto ministerstva alebo iného ústredného orgánu; Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky je ústredným orgánom štátnej správy pre Hasičský a záchranný zbor. Aplikujúc ustanovenie § 19 písm.b) zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C.s.p.“) mal súd prvej inštancie za to, že je príslušným na prejednanie sporu, pretože v obvode súdu nastala skutočnosť, ktorá založila právo na náhradu škody.

1.6 Okresný súd sa vysporiadal s podmienkami vzniku nároku na náhradu škody voči žalovanému; v tejto súvislosti konštatoval, že konkrétne podmienky zodpovednosti štátu za škodu v dôsledku porušenia práva Európskej únie vyplývajú z rozsudkov Súdneho dvora Európskej únie, v konkrétnostiach vo veci C-6/90 a 9/90 Francovich a Bonifaci, C-46/93 a C-48/93 Brasserie, Factorame a C-224/01. Zároveň ustálil, že smernica č. 2003/88/ES bola transponovaná do zákona o Hasičskom a záchrannom zbore, čo vyplýva z jeho prílohy č. 4.

1.7 Súd prvej inštancie venoval pozornosť výkladu pojmu pracovný čas v zmysle čl. 2 ods.1 smernice č. 2003/88/ES ako aj § 85 ods.1 zákona č. 315/2001 Z.z. Vychádzajúc zo znenia § 86 ods.2, § 92 ods.1 a § 122 ods.3 zákona o Hasičskom a záchrannom zbore vyvodil záver, že zákon výkon služobnej pohotovosti na pracovisku oddeľuje od výkonu štátnej služby, čo vyplýva z ustanovenia § 86 ods.2 zákona č. 315/2001 Z.z., v zmysle ktorého celková dĺžka vykonávania štátnej služby (18 hodín) a na ňu bezprostredne nadväzujúcej určenej služobnej pohotovosti nesmie byť viac ako 24 hodín. Súd ustálil, že právna úprava v zákone o HaZZ odporuje čl. 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES, pretože do pracovného času nezaráta trvanie služobnej pohotovosti, ktorá sa má v zmysle čl. 2 ods.1 smernice považovať za pracovný čas.

1.8 Súdny dvor Európskej únie vo veci Fu? (C-429/09 zo dňa 25.11.2010) ustálil, že hasič v prípade porušenia čl. 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES má právo domáhať sa náhrady škody voči štátu; štát zodpovedá jednotlivcovi za škodu spôsobenú porušením práva únie, ak (a) porušená norma práva únie priznáva právo fyzickým osobám alebo právnickým osobám alebo zakladá povinnosti pre členský štát, (b) porušenie práva únie je dostatočne závažné, (c) existuje priama príčinná súvislosť medzi porušenou úniou normou a spôsobenou škodou a (d) existuje škoda.

1.8.1 Okresný súd konštatoval, že cieľom čl. 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES je zabezpečenie pravidla sociálneho práva Európskej únie, z ktorého má mať prospech každý pracovník. Daný článok smernice má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu uplatniť priamo v konaní pred vnútroštátnymi súdmi.

1.8.2 Porušenie čl. 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES považoval okresný súd za dostatočne závažné, pretože došlo k porušeniu jasnej a zrozumiteľnej normy únie; judikatúra Súdneho dvora EÚ definovala, že táto právna úprava sa vzťahuje aj na príslušníkov hasičského a záchranného zboru; rovnako definovala, že služobnú pohotovosť je potrebné považovať za pracovný čas (rozsudok súdneho dvora vo veci C-303/98 alebo C-518/15). V tejto súvislosti považoval okresný súd porušenie úniovej normy za závažné.

1.8.3 Súd prvej inštancie považoval za splnenú aj podmienku existencie priamej príčinnej súvislosti medzi porušenou úniou normou a spôsobenou škodou; mal za to, že nebyť nesprávnej vnútroštátnej úpravy v rozpore s článkami smernice, nedochádzalo by k tomu, že služobná pohotovosť na pracovisku sa nepovažuje za služobný čas; príčinnú súvislosť zároveň vyvodil aj priamo z judikatúry (pozri rozsudok SD EÚ C-243/09).

1.8.4 Pre posúdenie, či žalobcovi vznikla škoda vo forme nemajetkovej ujmy bolo podľa názoru okresného súdu potrebné zistiť, kedy a či vôbec došlo priamo voči žalobcovi k porušeniu čl. 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES. Súd konštatoval, že ak by bol žalobca v službe v príslušnom referenčnom období v priemere menej ako 48 hodín za 7 dní, nemohlo by u neho dôjsť k zásahu do jeho práv. V rámci vykonaného dokazovania však súd zistil, že žalobca bol za žalované obdobie v službe viac ako podľa smernice mal byť, a to celkovo o 13 dní s poukazom na referenčné obdobie. Žalobca výšku svojho nároku neodvodzoval od hodín, ktoré strávil v práci navyše v rámci referenčného obdobia; výšku škody odvíjal od celkového počtu hodín určenej služobnej pohotovosti za žalované obdobie, ktoré mali byť prvkom odškodnenia. Uvedené podľa názoru súdu prvej inštancie nezohľadňovalo hypotézu čl. 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES, pretože nie všetok čas určenej služobnej pohotovosti predstavoval porušenie smernice. Súd sa zároveň nestotožnil so spôsobom vyčíslenia výšky nemajetkovej ujmy, pretože medzi namietaným porušením práv žalobcu a žalobcovým určením odškodnenia nebol vecný súvis. Nakoľko súd nie je viazaný výpočtom žalobcu, ktorým dospel k požadovanej výške ujmy, pretože tá je na voľnej úvahe súdu, okresný súd mal za to, že žalobcovi vznikol nárok na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej zásahom do jeho práv v rozsahu 13 dní za žalované obdobie, čo muselo mať vplyv

na jeho súkromný a rodinný život. V nadväznosti na uvedené mal okresný súd za to, že žalobca bol za žalované obdobie v práci viac, ako to dovoľuje únieové právo, kedy sa nemohol venovať svojej rodine či záujmom; nadmerné fyzické a psychické vypätie pri často náročných zásahoch bez primeraného oddychu môže spôsobiť pochybenia pri služobnej činnosti žalobcu či jeho nedostatočný výkon.

1.9 Zdôraznil, že zlou transpozíciou únieového práva dochádza k porušeniu pozitívneho záväzku štátu, aby prijal opatrenia na ochranu súkromného a rodinného života žalobcu; žalobca je ukrátený na svojich právach tiež tým, že štát neprijal z hľadiska jeho pozitívneho záväzku právnu úpravu, ktorá má práva žalobcu ochraňovať a boli prijaté na pôde Európskej únie. Žalobca tak stratil nádej na pozitívnu zmenu právnej úpravy v prospech rešpektovania nielen záväzkov štátu voči Európskej únii, ale aj záväzkov štátu voči nemu samému. Vzhľadom na uvedené súd dospel k záveru, že žalobcovi vznikla nemajetková ujma na týchto právach, ktorá by mala byť odškodnená formou relutárnej náhrady peňažného plnenia s poukazom na primeranú aplikáciu kritérií podľa § 17 ods.3 zákona č. 514/2003 Z.z.; mal za to, že samotné konštatovanie porušenia práva by nebolo postačujúce (§ 17 ods.2 daného zákona). Nárok na finančné odškodnenie vyplýva aj z rozsudku Súdneho dvora Európskej únie C-429/09 vo veci Fu?; v zmysle judikatúry má byť odškodnenie fyzických a právnických osôb pri porušení práva únie primerané vzniknutej ujme (C-470/03).

1.10 Súd prvej inštancie bol toho názoru, že najbližším inštitútom, s ktorým je možné porovnať protiprávne konanie v danej veci, je odškodnenie nezákonnej väzby fyzickej osoby, pri odškodnení za ktorú sa taktiež vychádza z rozsahu dní jej trvania; pri nezákonnej väzbe, obdobne ako v prejednávanej veci, nemá poškodená osoba možnosť na sebarealizáciu, vytváranie, udržiavanie a rozvíjanie spoločenských a rodinných väzieb; rozdiel však spočíva v závažnosti zásahu do týchto práv, preto vzal súd na zreteľ, že žalobca nemôže byť za stratu svojho voľného času odškodnený v rovnakom rozsahu ako nezákonne väznená osoba. V súvislosti s odškodňovaním nemajetkovej ujmy za nezákonnú väzbu poukázal okresný súd na rôzne rozhodnutia všeobecných súdov Slovenskej republiky, Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, Ústavného súdu Slovenskej republiky ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva, z ktorých vyvodil, že súdy v priemere za jeden deň trvania nezákonnej väzby priznávajú sumu 31,50 Eur; keďže väzba predstavuje podstatne závažnejší zásah do práv poškodenej osoby, súd považoval z hľadiska závažnosti následkov u žalobcu za primerané odškodnenie za jeden deň, ktorý strávil v práci nad stanovený rámec, sumu 20,- Eur, t.j. 260,- Eur za 13 dní (20 Eur x 13 dní). Túto sumu nemajetkovej ujmy následne posúdil cez prizmu judikatúry Súdneho dvora Európskej únie a dospel k názoru, že žalobcovi nepatrí náhrada nemajetkovej ujmy len za čas, ktorý strávil v práci nad stanovený rámec v dôsledku porušenia únieového práva, pretože tento nárok nepokrýva celý zásah do práva žalobcu na súkromie a neodškodňuje aj legitímne očakávania žalobcu, že si štát voči nemu bude plniť pozitívne záväzky z únieového práva. Okresný súd bol toho názoru, že štát úmyselne prijatou právnou úpravou porušil únieové právo, pretože mal vedomosť o judikatúre Súdneho dvora Európskej únie v otázke aplikácie čl. 6 písm.b) a čl. 2 ods.1 smernice č. 2003/88/ES, avšak právnu úpravu nezmenil; okresný súd mal za to, že v dôsledku flagrantného správania sa žalovaného došlo u žalobcu k strate nádeje, že sa uvedený právny stav v právnom poriadku niekedy zmení.

1.11 Na základe uvedeného súd prvej inštancie konštatoval, že žalobca má nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá má za individuálnych okolností prípadu plniť okrem reparačnej funkcie aj funkciu preventívno-sankčnú; výška náhrady ujmy musí štát odradiť od ďalšieho porušovania práv žalobcu tolerovaním protiprávneho stavu. Uviedol, že v prípade zlého úmyslu, o ktorom súd prvej inštancie nadobudol presvedčenie, bolo potrebné navýšiť náhradu ujmy za každý mesiac výkonu služby žalobcu v 24 hodinových zmenách, a to bez ohľadu na to, či bolo v spore preukázané, že žalobca slúžil v práci viac ako stanovujú normy únieového práva; okresný súd to označil za odškodnenie za trvanie nezákonnej právnej úpravy a jej dopad na prežívanie žalobcu v spoločnosti. Žalobca začal slúžiť v 24 hodinových zmenách po nadobudnutí účinnosti smernice č. 2003/88/ES; od momentu nadobudnutia jej účinnosti vznikol žalobcovi nárok požadovať náhradu nemajetkovej ujmy. Z hľadiska trvania protiprávneho stavu, závažnosti ujmy, ktorá žalobcovi vznikla a existencie zlého úmyslu žalovaného považoval súd prvej inštancie za spravodlivé a slušné, aby žalobcovi patrilo za každý mesiac trvania protiprávneho stavu odškodnenie tejto zložky nemajetkovej ujmy v sume 500,- Eur; túto výšku nepovažoval za disproporčnú; poukázal na príklad, že za trvanie nezákonnej väzby je primerané priznanie sumy 1.000,- Eur za mesiac jej trvania.

1.12 Pokiaľ ide o žalovaným vznesenú námietku premlčania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, súd prvej inštancie primerane aplikoval § 19 zákona č. 514/2003 Z.z., ktorý upravuje plynutie subjektívnej ako aj objektívnej premlčacej lehoty. Keďže nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za stratu nádeje na zmenu legislatívy súd vymedzil za každý mesiac jej trvania, považoval za potrebné prihladiť na premlčanie tohto nároku za každý mesiac samostatne. Konštatoval, že súdu prvej inštancie bola žaloba žalobcu doručená dňa 8.8.2023, žalobca sa o škode dozvedel minimálne v okamihu podania žaloby na súd nevynímajúc skutočnosť, že v obdobných veciach už súdy ohľadne kolegov žalobcu rozhodovali minimálne od roku 2018. Keďže sa nárok na náhradu ujmy za stratu nádeje za každý mesiac premlčuje samostatne, počnúc odo dňa účinnosti smernice, t.j. od 2.8.2004, nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy v tejto časti bol premlčaný za nároky do 2.8.2020. Na druhej strane okresný súd uviedol, že nie je premlčaný nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za čas, ktorý žalobca strávil v službe nad rámec stanovený smernicou. Bolo potrebné si uvedomiť, že žalobca, s ohľadom na plynutie referenčného obdobia, bol spôsobilý dozvedieť sa o ujme podľa § 19 ods.1 zákona č. 514/2003 Z.z. až po uplynutí príslušného referenčného obdobia, t.j. keď mu bola zamestnávateľom vystavená posledná výplatná páska za 6. (posledný) mesiac; až vtedy bol žalobca spôsobilý zistiť, či v referenčnom období došlo k prekročeniu konkrétneho rámca. Námietku premlčania na základe uvedeného vyhodnotil okresný súd ako nedôvodnú.

1.13 Okresný súd bol na základe vyššie uvedeného toho názoru, že žalobcovi patrí nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za stratu nádeje na zmenu legislatívy za mesiace od 2.9.2020 až do 2.12.2023, a to vo výške 19.500,- Eur (39 mesiacov x 500,- Eur). Žalobcovi prislúcha nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v 1. časti a v 2. časti v sume 19.760,- Eur. Nakoľko bol súd v sporovom konaní v zmysle ustanovenia § 216 ods.1 C.s.p. viazaný žalobným návrhom a žalobca si uplatnil menej, ako bol súdom zistený nárok, priznal žalobcovi len sumu 6.201,36 Eur.

1.14 Súd prvej inštancie zároveň nevzhladol dôvod na to, aby opakovane reagoval na procesnú obranu žalovaného, na ktorú dali odpovede už iné súdy v právoplatných veciach; tu poukázal na viaceré rozhodnutia Krajského súdu v Banskej Bystrici a Krajského súdu v Košiciach. Zároveň uviedol, že pri primeranej aplikácii zákona o zodpovednosti štátu za škodu nevyžadoval od žalobcu predbežné prejednanie nároku podľa § 15 ods.1 tohto zákona; v predmetnom ustanovení totiž zákonodarca s predbežným prejednaním nároku pri porušení práva únie nesprávnou transpozíciou smernice nepočítal a uvedenú situáciu nebolo možné subsumovať pod prípadý tam uvedené.

1.15 V závere odôvodnenia okresný súd konštatoval, že sa odchyľil od doterajšej súdnej praxe v obdobných veciach v otázke 6 mesačného referenčného obdobia, aplikácie zákona o zodpovednosti štátu za škodu a aj čo sa týka rozsahu a spôsobu náhrady nemajetkovej ujmy. Uviedol, z akého dôvodu nebolo možné vychádzať z priemeru hodín určených žalobcom a na to nadväzujúcim výpočtom výšky ujmy formou nariadenej služobnej pohotovosti; týmto svojím postupom sledoval vyvolanie diskusie s vyššími súdmi.

1.16 Okresný súd zároveň nepredĺžil paričnú lehotu, napriek tomu, že s tým žalobca súhlasil; mal za to, že štát mal dostatok času mimosúdne odškodniť žalobcu.

1.17 O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa pomeru úspechu vo veci (§255 ods.1 C.s.p.), a teda žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal žalovaný (ďalej aj „odvolateľ“) v zákonom stanovenej lehote odvolanie s návrhom, aby odvolací súd zmenil rozsudok okresného súdu tak, že žalobu zamietne; žiadal priznať nárok na náhradu trov konania. Uplatnil odvolacie dôvody uvedené v ustanovení § 365 ods.1 písm. d), f) a h) C.s.p.; tvrdil tak, že konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

2.1 Namietol, že právomoc posudzovať súlad slovenských zákonov alebo iných všeobecne záväzných právnych predpisov so smernicou Európskej únie do kompetencie súdu prvej inštancie nepatrí; súdu prvej inštancie nebola zverená právomoc na vyslovenie ne/súladu zákona č. 315/2001 Z.z. so smernicou č. 2003/88/ES; takýto záver okresný súd nemohol vysloviť ani ako otázku predbežnú, pretože

dôsledky takéhoto konštatovania by presiahli predmet tohto súdneho sporu, v ktorom sa posudzuje len individuálny nárok žalobcu na náhradu škody či nemajetkovej ujmy.

2.2 Pri namietaní pasívnej vecnej legitímácie poukázal na nevyhnutnosť rozlišovania medzi Slovenskou republikou a Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky s tým, že ide o dva samostatné subjekty, ktorých postavenie v súdnom konaní ani v pracovnoprávných vzťahoch nemožno zamieňať. Súd prvej inštancie nevzal do úvahy potrebu rozlišovania medzi „prebratím smernice“ a „aplikáciou smernice“. Mal za to, že prebratie smernice je premietnuté do textu právneho predpisu, ktorý musí byť s obsahom a znením smernice v súlade. Ak sa žalobca domnieval, že Slovenská republika v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky nesprávne prebrala smernicu č. 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z.z., mal preukázať, v čom dané pochybenie spočíva. Na konštatovanie nesprávneho prebratia smernice č. 2003/88/ES bolo nevyhnutné vykonať porovnanie znenia zákona č. 315/2001 Z.z. pred a po účinnosti smernice č. 2003/88/ES; k porušeniu smernice môže dôjsť až aplikáciou jej jednotlivých ustanovení, ak si adresát účinkov smernice (napr. zamestnávateľ) vyložil ustanovenia v rozpore s jej obsahom. Prípadný nárok na náhradu škody by tak mohla založiť len nesprávna aplikácia smernice. Žiadne ustanovenie zákona č. 315/2001 Z.z. nie je možné považovať za rozporné so smernicou; Slovenská republika pri preberaní smernice č. 2003/88/ES neporušila žiadne predpisy, preto pri absencii protiprávneho konania nemohla vzniknúť žiadna škoda a tým ani zodpovednosť žalovaného za nároky, ktoré si žalobca v tomto konaní uplatnil. Zároveň mal za to, že žalobcom uplatnené nároky vyplývajú z pracovnoprávneho vzťahu; žalobca za nárok na náhradu škody vo forme nemajetkovej ujmy skryl svoj mzdový nárok. Žalovaný zotrval na tvrdení, že žalobca namietal nesprávne prebratie smernice č. 2003/88/ES, nie jej aplikáciu v individuálnom prípade; Slovenská republika pritom nemôže niesť zodpovednosť za nesprávnu aplikáciu smernice č. 2003/88/ES na pracovnoprávny vzťah žalobcu u jeho zamestnávateľa.

2.3 Ohľadom pôsobnosti smernice č. 2003/88/ES žalovaný tvrdil, že táto sa na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru vzhľadom na charakter vykonávaných činností a s tým spojený rozvrh služobného času nevťahuje; rozsah pôsobnosti smernice č. 2003/88/ES je vymedzený pozitívne v čl. 2 ods.1 Smernice č. 89/391/EHS a negatívne v jej čl. 2 ods.2; na základe uvedeného konštatoval, že smernica č. 2003/88/ES sa na odvetvia činností, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany nevťahuje. Úlohy, ktoré plnia príslušníci HaZZ, možno subsumovať pod pojem „osobitné činnosti služieb civilnej ochrany“ v zmysle čl. 2 ods.2 smernice č. 89/391/EHS. Rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie C-429/09 vo veci Fu? nepovažoval odvolateľ za relevantné, pretože predmetné rozhodnutie sa týka mestského hasiča, výkon činnosti ktorého je odlišný od režimu, v akom fungujú príslušníci Hasičského a záchranného zboru v Slovenskej republike.

2.4 Odvolateľ upriamil pozornosť aj na čl. 17 ods.1 smernice č. 2003/88/ES, ktorý umožňuje členským štátom odchýliť sa od uplatňovania čl. 6 za predpokladu, že dodržia všeobecnú zásadu ochrany bezpečnosti a zdravia pracovníkov; jedným z dôvodov neuplatnenia daného článku je situácia, že sa jedná o protipožiarne služby a služby civilnej ochrany.

2.5 Poukázal na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie, z ktorej vyplýva povinnosť kumulatívneho splnenia všeobecných podmienok nevyhnutných na úspešné uplatnenie si nároku na náhradu škody za porušenie práva únie. Mal za to, že žalobca vznik nároku na náhradu škody žiadnym spôsobom neosvedčil. Vyjadril nepochopenie, ako mohla žalobcovi vzniknúť uplatnená škoda; stanovenie jej výšky označil za nejasné; pripomenul, že za nariadenú pohotovosť bol žalobca riadne odmeňovaný. Žalovaný zdôraznil, že v čase služobnej pohotovosti nie je od žalobcu vyžadovaná aktívna činnosť; môže tak odpočívať, či venovať sa inej činnosti. Skutočnosť, že služobná pohotovosť žalobcu, za ktorú je odmeňovaný, je pracovným časom a má sa zarátavať do pracovného fondu, ešte samo o sebe nie je dôvodom na priznanie nároku na náhradu škody.

2.6 Žalovaný mal za to, že žalobca vydávaním svojho nároku za nemajetkovú ujmu údajne vzniknutú porušením smernice maskuje svoje mzdové nároky, z ktorého dôvodu nie je žalovaný pasívne vecne legitimovaný, pretože mzdových nárokov je možné sa domáhať len od žalobcovho služobného úradu, a teda Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

2.7 Namietol, že súd prvej inštancie v rámci dokazovania bral do úvahy žalobcom predložené výplatné pásky, avšak nevzal do úvahy žalobcom predložený výpočet priemerne odpracovaného času za ním stanovené referenčné obdobia. Súd prvej inštancie nepovažoval žalobcom predložené výpočty

za relevantné a namiesto toho si sám vypočítal priemerne odpracovaný čas žalobcu podľa vlastnej metodiky, čím okresný súd porušil viaceré zásady, na ktorých je civilný sporový proces budovaný. Jednou z týchto zásad je zásada rovnosti strán sporu, keď aj pozitívny zásah do práv jednej strany sporu je porušením tejto zásady. Ďalšou porušenou zásadou bola zásada prejednávacia, keď súd skúma len podklady predložené stranami sporu a sám si ďalšie podklady z vlastnej iniciatívy nezabezpečuje a nevytvára. Vzhľadom k tomu, že v civilnom sporovom konaní je dôkazné bremeno na strane žalobcu a súd prvej inštancie žalobcom predložený výpočet odpracovaných hodín nevzal do úvahy, malo to mať za následok, že žalobca v otázke preukazovania odpracovaných hodín neunesol dôkazné bremeno; napriek tomu súd prvej inštancie sám z vlastnej iniciatívy zabezpečil vlastný výpočet, ktorý v konečnom dôsledku dopomohol potvrdiť žalobcove tvrdenie o údajnom prekročení maximálneho týždenného pracovného času. Týmto postupom okresný súd nahradil procesnú aktivitu žalobcu, čo žalovaný označil za neprijateľné.

2.8 Pokiaľ ide o nárok na náhradu škody, tu žalovaný tvrdil, že súd daný nárok subsumoval pod ustanovenia Občianskeho zákonníka, konkrétne jeho ustanovenia § 11 až § 13. Žalovaný konštatoval, že žalobcom uplatnená suma je nepríjemná a privysoká; poukázal na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, v zmysle ktorej musí byť náhrada nemajetkovej ujmy rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti, pričom pri určovaní výšky náhrady ujmy je potrebné vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy. Následne vychádzajúc z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 4Cdo/19/2020 namietol súdom vypočítanú výšku priznanej nemajetkovej ujmy v peniazoch, kde súd nad rámec žaloby vykonal výpočet v dvoch častiach; prvú časť poňal ako náhradu nemajetkovej ujmy za čas, ktorý žalobca strávil v službe nad rámec stanovený smernicou č. 2003/88/ES; súd prvej inštancie prirovnal údajné porušenie smernice k inštitútu nezákonnej väzby, kde uviedol, že súdy priemerne za jeden deň nezákonnej väzby priznávajú sumu 31,50 Eur; nakoľko nezákonná väzba predstavuje závažnejší zásah do práv poškodenej osoby ako porušenie smernice, súd prvej inštancie stanovil za jeden deň v práci nad rámec stanovený smernicou č. 2003/88/ES náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 20,- Eur (t.j. za 13 dní celkom 260,- Eur); takéto porovnávanie označil žalovaný za neprijateľné. Rovnako za neprijateľné považoval aplikovanie hoci len niektorých ustanovení zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci tak, ako to urobil okresný súd; v tejto súvislosti upriamil pozornosť na ustanovenie § 9 ods.1 citovaného zákona. Žalovaný poukázal na skutočnosť, že pokiaľ je aplikácia zákona č. 514/2003 Z.z. na predmetný prípad vylúčená, posudzuje sa náhrada nemajetkovej ujmy striktnie podľa ustanovení § 13 a nasl. Občianskeho zákonníka. Druhú časť nemajetkovej ujmy poňal okresný súd ako náhradu nemajetkovej ujmy „za stratu nádeje na zmenu legislatívy“; tu žalovaný namietol, že sám žalobca nikde vo svojich vyjadreniach ani netvrdil, že svoju ujmu vidí aj v „strate nádeje na zmenu legislatívy“, z ktorého dôvodu súd rozhodol o náhrade nemajetkovej ujmy nad rámec podanej žaloby. Žalovaný označil za neprijateľné, aby si súd sám nad rámec žaloby „rozšíril“ nemajetkovú ujmu žalobcu o „stratu nádeje na zmenu legislatívy“, keď žalobca na nič podobné ani len okrajovo nepoukazyval. Takýmto postupom súd prvej inštancie neopodstatnene navýšil výslednú sumu priznanej nemajetkovej ujmy, a to o čiastku 500,- Eur za každý mesiac žalovaného obdobia, z ktorého dôvodu konštatoval, že by žalobcovi prislúchol nárok vo výške 19.760,- Eur, ale nakoľko bol viazaný žalobným návrhom, priznal mu len sumu vo výške 6.201,36 Eur. Hoci súd prvej inštancie konštatoval, že náhrada nemajetkovej ujmy má plniť za individuálnych okolností okrem reparačnej funkcie aj preventívno-sankčnú funkciu, žalovaný zdôraznil, že náhrada škody ako inštitút súkromného práva v podmienkach Slovenskej republiky sleduje výlučne reparačnú funkciu. Žalovaný v odvolaní namietol aj súdom prvej inštancie konštatovaný „zlý úmysel“ štátu.

2.9 S poukazom na § 13 ods.2 Občianskeho zákonníka žalovaný konštatoval, že žalobca doposiaľ nepreukázal zásah do súkromného, rodinného života či neoprávnený zásah, ktorý by sa odrazil napríklad v medziľudských vzťahoch či nepriaznivom zdravotnom stave žalobcu v príčinnej súvislosti s výkonom povolania v takej miere, ktorá by odôvodňovala výšku priznanej sumy súdom prvej inštancie; náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch môže súd priznať len ako sekundárnu kompenzáciu vtedy, ak by iná náprava nebola možná v zmysle § 13 ods.1 Občianskeho zákonníka, resp. ak by takáto satisfakcia nebola postačujúca, a to len za predpokladu, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, čo v prípade žalobcu nebolo podľa názoru žalovaného preukázané. V súvislosti s náhradou škody/nemajetkovej ujmy citoval viaceré rozhodnutia všeobecných súdov Slovenskej republiky (napr. rozsudok Krajského súdu v Žiline sp.zn. 6Co/159/2019 zo dňa 27.05.2020, Krajského súdu v Bratislave sp.zn. 5Co/192/2019 zo dňa 29.10.2019 či Mestského súdu Košice sp.zn. K2-37C/60/2020). Mal za to, že žalobca žiadnymi dôkaznými prostriedkami nepreukázal, ako súčasný

stav zasahuje do osobnostnej sféry žalobcu, hoci ide o základný predpoklad pre vznik nemajetkovej ujmy. Za otázne označil činnosti, ktoré by chcel žalobca vykonávať v čase služobnej pohotovosti, kedy musí byť prítomný na pracovisku, keď tento čas pripadá na nočné hodiny, ktoré každá fyzická osoba využíva na spanie a je objektívne vylúčené, aby sa tento čas mohol využívať nejakou inou zmysluplnou činnosťou, v prípade ho plnohodnotne tráviť s rodinou. Žalovaný označil za bežné, že ľudia majúci vlastné rodiny, ktoré živia svojou prácou, nemajú toľko voľného času na priateľov a voľnočasové aktivity; uvedené ale nepredstavuje argument spôsobilý preukázať dôvodnosť uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

2.10 Žalovaný vyjadril presvedčenie, že výška nemajetkovej ujmy nemôže presiahnuť výšku odškodnenia obetí násilných trestných činov, pretože pri týchto dochádza k závažnému zásahu do zdravia či života.

2.11 Vychádzajúc z iných rozhodnutí všeobecných súdov Slovenskej republiky v obdobných veciach konštatoval, že priemerná výška doposiaľ priznanej škody/nemajetkovej ujmy bola v rozmedzí od 1.000,- Eur do 2.500,- Eur.

2.12 Odvolateľ namietol aj výrok o nároku na náhradu trov konania, pretože nárok žalobcu bol uplatnený nesprávne a súd prvej inštancie aj trov konania nesprávne právne posúdil.

3. Žalobca sa v písomnom vyjadrení k odvolaniu žalovaného stotožnil s rozsudkom súdu prvej inštancie a navrhol ho potvrdiť; považoval ho v celom rozsahu za zákonný a vecne správny.

3.1 Vo vzťahu k námietke žalovaného, že súd prvej inštancie nemal právomoc posudzovať súlad slovenských zákonov alebo iných všeobecne záväzných právnych predpisov so smernicou Európskej únie zdôraznil, že Súdny dvor EÚ vo svojej konštantnej judikatúre výslovne vyžaduje od vnútroštátnych súdov, aby správnosť prebratia smerníc kontrolovali; za nespochybniteľnú považoval skutočnosť, že vnútroštátny súd pri rozhodovaní o nároku jednotlivca na náhradu škody vzniknutej porušením únieového práva má a musí mať právomoc posudzovať, či vnútroštátna právna norma je v súlade s predpismi únieového práva, a teda posudzovať aj to, či konkrétna smernica bola do vnútroštátnej právnej úpravy transponovaná správne; v tejto súvislosti poukázal na rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie C-106/89 zo dňa 13.11.1990, C-456/98 zo dňa 13.07.2000 či C-429/09 zo dňa 25.11.2010 či C-243/09 zo dňa 14.10.2010. Vyjadril presvedčenie, že na území Slovenskej republiky neexistuje iný orgán než všeobecný súd, ktorý by bol vzhľadom na predmet podanej žaloby a jeho skutkový a právny základ oprávnený a súčasne povinný prejednať a rozhodnúť daný spor.

3.2 Žalobca označil za nedôvodnú a neopodstatnenú námietku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, ktorý sa síce snažil spochybníť ju, neuviedol však žiadne nové, skutkovo a právne relevantné argumenty, s ktorými by sa nevysporiadal už súd prvej inštancie. Pasívna vecná legitímácia žalovaného vyplýva z dlhoročnej konštantnej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie.

3.3 Za nepochybnú považoval skutočnosť, že smernica č. 2003/88/ES sa v celom rozsahu a bez obmedzenia vzťahuje na činnosť hasičov; žalovaný v tejto súvislosti neuviedol žiadne nové skutočnosti ako tie v konaní pred súdom prvej inštancie; odvolaciu námietku žalovaného ohľadom rozsahu pôsobnosti smernice označil za nedôvodnú a právne posúdenie veci súdom prvej inštancie vyhodnotil ako správne a zákonné.

3.4 Na odvolaciu námietku, že v čase služobnej pohotovosti nie je od hasičov vyžadovaná aktívna činnosť, a teda môžu odpočívať alebo sa venovať inej činnosti, žalobca uviedol, že ako hasič vykonáva určenú služobnú pohotovosť (ktorá mu nie je započítavaná do fondu odpracovaného času a žalovaný ju za pracovný čas nepovažuje) výlučne na pracovisku, ktoré nemôže opustiť, musí byť v pracovnej pohotovosti v služobnej rovnošate pripravený v prípade potreby do 1 minúty opustiť stanicu a vykonať služobný zákrok. Žalobca aj s ohľadom na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie považoval za nepochybné, že ním vykonávaná služobná pohotovosť je pracovným časom v zmysle čl. 2 ods.1 smernice č. 2003/88/ES.

3.5 Za zavádzajúce označil žalobca tvrdenie o uplatňovaní si mzdového nároku. Uviedol, že suma 3,52 Eur nebola základom pre výpočet výšky nároku, ale je výsledkom porovnania žalovanej sumy

s počtom hodín určenej služobnej pohotovosti, ktoré žalobcovi neboli započítané do pracovného času; vydelením žalovanej sumy (6.201,36 Eur) s celkovým počtom odpracovaných hodín určenej služobnej pohotovosti (1761,55 hodín) a následným porovnaním výslednej sumy 3,52 Eur so zákonnými minimálnymi mzdovými nárokmi pre prvý stupeň náročnosti práce, ktorá suma predstavovala 3,66 Eur/hodinu, považoval žalobca za zrejme, že napadnutým rozsudkom priznaná suma náhrady škody nie je neprimeraná a privysoká.

3.6 V kontexte správnej transpozície smernice a jej reálneho dodržiavania žalobca zdôraznil, že transpozícia smernice je súladná s právom Európskej únie len vtedy, ak sa ňou reálne dosahuje výsledok smernicou sledovaný. Vo vzťahu k smernici č. 2003/88/ES uviedol, že táto bola do právnej úpravy zákona č. 315/2001 Z.z. transponovaná len formálne, pretože ciele ňou sledované nie sú a ani neboli dosiahnuté; vnútroštátna právna úprava zákona o Hasičskom a záchrannom zbere ustanovenia smernice nerešpektuje.

3.7. Bol toho názoru, že žalovaný len paušálne popiera akékoľvek negatívne následky porušovania smernice č. 2003/88/ES na každodenný život žalobcu a vznik akejkoľvek ujmy. Podľa judikatúry Súdneho dvora Európskej únie už samotné porušovanie čl. 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES spôsobuje ujmu, keďže znamená aj zasahovanie do bezpečnosti a zdravia dotknutého hasiča. Žalobca vyjadril presvedčenie, že svoj nárok odôvodnil a preukázal.

3.8 Čo sa týka námietky žalovaného týkajúcej sa posúdenia prisúdeného nároku tak, ako ho konštatoval súd prvej inštancie, žalobca mal za to, že súd nie je viazaný právnou kvalifikáciou nároku tak, ako je posudzovaná alebo odôvodnená v žalobe; tento nárok je súd oprávnený právne posúdiť aj inak, z ktorého dôvodu nebol ani v prejednávanej veci viazaný žalobcom prezentovaným právnym posúdením. Napriek tomu, že okresný súd právne vyhodnotil žalovaný nárok podľa iných zákonných ustanovení, než ktoré označil v žalobe žalobca, nemá to za následok vecnú nesprávnosť rozhodnutia. Hoci žalobca označil právnou kvalifikáciu nároku súdom prvej inštancie za špecifickú, odlišnú od doterajšej rozhodovacej praxe súdov v obdobných sporoch, okresný súd svoje skutkové zistenia a právne závery podrobne vysvetlil a preskúmateľne odôvodnil; súd pritom nerozhodoval o inom, než uplatnenom nároku; z rozhodujúcich skutkových tvrdení a vykonaných dôkazov len vyvodil vlastné skutkové zistenia a tieto následne právne kvalifikoval inak, než boli uvedené v žalobe.

3.9 Žalobca, reagujúc na ďalšiu odvolaciu námietku žalovaného uviedol, že vzhľadom na prejednaný prípad má náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch plniť okrem satisfakčnej funkcie aj funkciu preventívno-sankčnú, čo sa má prejavíť aj v samotnej výške relutárnej náhrady a má odradiť porušovateľa od protiprávneho konania.

3.10 Pokiaľ ide o výšku nároku, táto musí byť primeraná. Súdom prvej inštancie priznaná náhrada škody vo forme nemajetkovej ujmy v peniazoch bola podľa názoru žalobcu primeraná, zohľadňujúca následky na jeho osobnom živote, mieru závažnosti ako aj intenzitu a dĺžku trvania zásahu do základných práv.

3.11 Za zákonný a vecne správny považoval žalobca aj výrok o nároku na náhradu trov konania.

4. Žalovaný v písomnom vyjadrení k vyjadreniu žalobcu (replika) zotrval na podanom odvolaní a predchádzajúcich vyjadreniach; s právnym názorom žalobcu, ktorý neuviedol žiadne nové relevantné skutkové ani právne tvrdenia, sa nestotožnil. Keďže je nárok na náhradu nemajetkovej ujmy absolútne individuálnym nárokom, nemôže podľa názoru žalovaného obstať poukazovanie žalobcu na rozhodovaciu prax konajúceho súdu v obdobných veciach.

5. Krajský súd ako funkčne príslušný na rozhodnutie o odvolaní podľa § 34 C.s.p., preskúmal vec bez potreby nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 ods.1 C.s.p. z dôvodov vymedzených v odvolaní podľa § 380 ods.1 C.s.p. a rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 389 ods.1 písm.b) C.s.p. zrušil a vec vrátil podľa § 391 ods.1,2 C.s.p. súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

6. Podľa § 389 ods.1 písm.b) C.s.p., odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zruší, len ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, ak tento nedostatok nemožno napraviť v konaní pred odvolacím súdom.

7. Preskúmaním napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie a obsahu súdneho spisu odvolací súd zistil, že žalobca sa podanou žalobou domáhal náhrady škody spôsobenej porušením práva Európskej únie, v konkrétnostiach smernice č. 2003/88/ES a jej čl. 2 ods.1 a čl. 6 písm.b). Žalobca v konaní tvrdil a preukazoval, že žalovaný v dôsledku nesprávnej transpozície smernice nerešpektoval smernicou garantovaný maximálny 48 hodinový týždenný pracovný čas; zároveň argumentoval, že nesprávnym prebratím smernice č. 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z.z. sa do služobného času hasiča nezapočítava služobná pohotovosť (určená ani nariadená). Nakoľko nerešpektovaním ustanovení smernice malo dôjsť k zásahu do osobnostných práv žalobcu, tento svoj nárok analogicky uplatnil v zmysle ustanovení § 11 - § 13 Občianskeho zákonníka.

7.1 V konaní nebolo sporné, že žalobca bol v žalovanom období od augusta 2020 do júna 2023 vrátane príslušníkom Hasičského a záchranného zboru; štátnu službu vykonával v služobnom pomere na hasičskej stanici v Poltári spadajúcej pod Okresné riaditeľstvo HaZZ v Lučenci. Podanou žalobou sa domáhal zaplatenia sumy 5.822,70 Eur; výšku nemajetkovej ujmy určil ako súčin odpracovaných hodín určenej služobnej pohotovosti v daný kalendárny mesiac a 35 %, resp. 20 % z príslušnej časti služobného platu za každú odpracovanú hodinu služobnej pohotovosti v závislosti od toho, či hodiny služobnej pohotovosti boli odpracované počas bežného služobného dňa (50 % - 15 % = 35 %) alebo v deň pracovného pokoja (50 % - 30 % = 20 %).

7.2 Odvolací súd po preskúmaní veci dospel k názoru, že súd prvej inštancie sa správne vysporiadal s námietkou žalovaného o nedostatku právomoci konajúceho súdu, pozornosť venoval aj pasívnej vecnej legitímácii žalovaného; pokiaľ konštatoval, že žalobcovi vznikol nárok na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej zásahom do jeho práv, aj toto hodnotenie bolo správne. Nesprávny však bol postup okresného súdu, ktorý žalobcom uplatnený nárok subsumoval pod ustanovenia zákona č. 514/2003 Z.z., ako aj postup, na základe ktorého sa súd zaoberal iným plnením, než aké bolo v žalobe uvedené, čím porušil zásadu „ne ultra petitem“ ako aj právo žalovaného na spravodlivý proces.

8. Jednou z náležitostí žaloby je povinnosť žalobcu pravdivo a úplne opísať rozhodujúce skutočnosti, na základe ktorých si v konaní uplatňuje svoje právo a ktoré mu zakladajú tvrdený nárok voči žalovanému. Súd je predmetom sporu, a teda skutkovým základom uplatneného nároku uvedeným v žalobe, viazaný. „V súlade s autonómiou súkromnoprávných vzťahov súdy neposkytujú ochranu právnomu vzťahu, právu ani nároku na plnenie, o ochranu ktorého žalobca nežiadal.“ (pozri Civilný sporový poriadok, Komentár, doc. JUDr. Marek Števíček, PhD. a kolektív, str. 800).

8.1 Súd tak nie je v sporovom konaní oprávnený zaoberať sa iným právnym vzťahom, iným právom ani iným plnením čo do druhu a výšky, než aké boli vymedzené v žalobe a nemôže ani priznať iné plnenie ako to, ktoré bolo v petite žiadané. Súd teda nemôže žalobcovi prisúdiť niečo iné, než žiadal; musí rešpektovať predmet konania vymedzený žalobným návrhom. Vyplýva to jednak z dispozičného princípu sporového procesu ako aj z viazanosti súdu žalobným návrhom v zmysle ustanovenia § 216 C.s.p. (zásada „ne ultra petitem“).

9. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie odôvodnil s poukazom na zásadu „iura novit curia“; konštatoval, že „strany sporu sú povinné vymedziť len skutkové okolnosti prípadu, otázka právneho posúdenia nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je vecou súdu“. S uvedeným sa odvolací súd stotožňuje. Zásada „súd pozná právo“ znamená, že súd nevykonáva dokazovanie v otázkach právnych, ale iba v otázkach skutkových; súd musí pri rozhodovaní posúdiť vec sám; strany sporu nie sú povinné uplatnený nárok právne kvalifikovať.

9.1 Odvolací súd však konštatuje, že v posudzovanej veci išlo o otázku „iura novit curia“, ale o otázku skutkovú. Žalobca v žalobe uplatnený nárok skutkovo vymedzil tak, že si uplatňuje nárok, ktorý mu vznikol v dôsledku dlhodobého zásahu do jeho osobnostných práv; domáhal sa náhrady škody vo forme nemajetkovej ujmy, ktorú vyčíslil podľa počtu hodín nariadenej služobnej pohotovosti, ktoré reálne odsľúžil a ktoré hodiny mu neboli, v rozpore s čl. 2 ods.1 a čl. 6 písm.b) smernice č. 2003/88/ES, započítané do fondu pracovného času. Žalobca sa nedomáhal nároku z dôvodu straty nádeje na zmenu legislatívy; rovnako sa nedomáhal nemajetkovej ujmy za počet hodín odpracovaných nad smernicou č. 2003/88/ES stanovený limit 48 hodín týždenne v rámci jednotlivých referenčných období.

9.2 Súd prvej inštancie, ktorý vlastným výpočtom určil výšku náhrady nemajetkovej ujmy odôvodňujúc uvedené stratou nádeje na zmenu legislatívy, svojim postupom nahradil procesnú aktivitu žalobcu a porušil tým zásadu „ne ultra petitem“ predpokladanú ustanovením § 216 C.s.p. Na uvedenom závere nič nemení ani skutočnosť, že súd v konečnom dôsledku priznal žalobcovi len ním uplatnené plnenie vo výške 6.201,36 Eur, nakoľko v odôvodnení napadnutého rozsudku konštatoval, že žalobcovi „patrí nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za stratu nádeje na zmenu legislatívy za mesiace od 02.09.2020 až do 02.12.2023 v celkovej sume 19.500,- Eur.“.

10. Keďže je v sporovom konaní základnou povinnosťou žalobcu uviesť rozhodujúce skutkové tvrdenia a predložiť dôkazy za účelom ich preukázania a žalobca svoj nárok v žalobe odôvodnil porušením práva na ochranu súkromia a rodinného života, práva na ochranu zdravia a práva na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky, nebol daný dôvod, aby súd prvej inštancie vytváral nový/iný právny nárok a skutkovo ho inak odôvodňoval (výpočet, koľko hodín v každom referenčnom období žalobca odpracoval nad smernicou stanovený limit; strata nádeje na zmenu legislatívy).

10.1 Zároveň platí, že súd má poznať svoju vlastnú judikatúru, t.j. rozhodnutia iných sudcov (resp. senátu) toho istého súdu. Rozhodovacia prax Okresného súdu Lučenec (ako aj iných okresných súdov v obvode pôsobnosti konajúceho krajského súdu) je jednotná v názore, že v obdobných veciach si žalobcovia správne uplatňujú nárok na náhradu nemajetkovej ujmy s poukazom na ustanovenia § 11 - § 13 Občianskeho zákonníka, ktoré závery boli niekoľkokrát potvrdené odvolacím súdom; predmetné ustanovenia sú totiž obsahom aj účelom najbližšie náhrade škody spôsobenej jednotlivcovi porušením práva únie; inštitútom najbližším prejednávanej veci tak nie je odškodnenie za nezákonnú väzbu, konštatovanie súdu prvej inštancie v tomto smere nebolo správne.

11. Ako už odvolací súd naznačil vyššie, stotožniť sa nemohol ani s aplikáciou ustanovení zákona č. 514/2003 Z.z. na prejednanú vec. Súd prvej inštancie síce správne konštatoval, že pokiaľ ide o otázku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, túto vo všeobecnosti upravuje zákon č. 514/2003 Z.z., ktorý v ustanovení § 4 ods.1 písm.e) ako za škodu zodpovedný orgán verejnej moci špecifikuje ministerstvo alebo iný ústredný orgán štátnej správy, ak v dôsledku nesprávneho prebratia smernice Európskej únie alebo ak v dôsledku nedodržania lehoty určenej na jej prebratie vznikla škoda pri výkone verejnej moci v oblasti štátnej správy, ktorá patrí do pôsobnosti tohto ministerstva alebo tohto ústredného orgánu štátnej správy. Predmetné ustanovenie však nie je možné aplikovať izolovane, bez súčasnej aplikácie ustanovenia § 3 v spojení s § 9 daného zákona.

11.1 Prejednávaná vec sa týka ujmy vzniknutej žalobcovi porušením práva únie z dôvodu absentujúcej, resp. nesprávnej transpozície smernice č. 2003/88/ES do zákona o Hasičskom a záchrannom zbore. Absentujúca alebo nesprávna transpozícia smernice Európskej únie do noriem vnútroštátneho práva je však výsledkom zákonodarného a legislatívneho procesu, ktorý je v zmysle ustanovenia § 3 ods.1 písm.d) v spojení s § 9 ods.2 z pôsobnosti zákona č. 514/2003 Z.z. vylúčený, keďže za nesprávny úradný postup nie je považovaný postup alebo výsledok postupu Národnej rady Slovenskej republiky pri výkone jej pôsobnosti podľa čl. 86 písm.a) a d) Ústavy Slovenskej republiky a postup alebo výsledok postupu Vlády Slovenskej republiky pri výkone jej pôsobnosti podľa čl. 119 písm.b) Ústavy Slovenskej republiky.

11.2 Na základe tejto skutočnosti nie je možné prisvedčiť súdu prvej inštancii, že príslušné ustanovenia zákona č. 514/2003 Z.z. je možné na predmetný právny vzťah aplikovať a za primeranej aplikácie ustanovenia § 17 zákona č. 514/2003 Z.z. priznať žalobcovi uplatnený nárok.

12. S ohľadom na uvedené dospel odvolací súd k záveru, že súd prvej inštancie svojim postupom (aplikáciou ustanovení zákona č. 514/2003 Z.z.; odôvodňujúc priznanie uplatneného nároku stratou nádeje na zmenu legislatívy) prekročil rámec vymedzeného petitu tým, že žalobcovi priznal plnenie z iného skutkového, než v žalobe vymedzeného, základu, čím porušil zásadu „ne ultra petitem“; uvedené malo za následok porušenie práva žalovaného na spravodlivý proces.

12.1 Z týchto dôvodov potom odvolací súd rozsudok okresného súdu postupom podľa ustanovenia § 389 ods.1 písm.b) C.s.p. zrušil a v zmysle ustanovenia § 391 ods.1,2 C.s.p. mu vec vrátil na ďalšie konanie, v ktorom súd prvej inštancie vychádzajúc z obsahu žaloby a skutkových tvrdení strán sporu vec opätovne prejedná a posúdi dôvodnosť uplatneného nároku.

13. Toto rozhodnutie prijal senát krajského súdu pomerom hlasov 3:0 (§393 ods. 2 druhá veta C.s.p.).

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 C.s.p.); dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) C.s.p. (§ 421 ods. 2 C.s.p.).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 C.s.p. nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 C.s.p.); na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 C.s.p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C.s.p.).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii; ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 C.s.p.); dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania (t.j. ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpis) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom; dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.); povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a

ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 C.s.p.).